

Autors: Joaquim Aloy i Bosch, Jordi Basiana i Obradors i Pere Gasol i Pujol. Col·laborador: Ramon Fons i Vilardell

1 CONSTITUCCIÓ DEL NOU AJUNTAMENT DE MANRESA. En aquest escrit de l'Ajuntament de Manresa, del 21 d'octubre del 1936, es notifica a la Generalitat de Catalunya que s'ha constituit el nou Ajuntament, d'acord amb el decret que instava els municipis a dissoldre els Comitès de Milícies Antifeixistes i a assegurar les llibertats de la ciutadania. Els comitès revolucionaris havien tingut el poder real de la ciutat i del país des de l'inici del conflicte bèl·lic, mentre que els ajuntaments, a la pràctica, no havien tingut cap força. Ara, a Manresa, alguns elements del comitè, entre els quals el seu president, Rafael Corvino, s'integren a l'Ajuntament. El comitè revolucionari desapareixia. D'altra banda, el nou alcalde, Josep Corbella, continuava sent membre de la CNT, la força sindical que, des de l'inici del conflicte, controlava el poder municipal a tots els ajuntaments importants de Catalunya.

1

MRM. Sr.
Contestant al telegramma de V.E. data
d'ahir que fa referència, al compliment
del Decret de onze del corrent, en plau
comunicar-li que en dinou del mes que som,
es va constituir el nou Ajuntament d'a-
questa ciutat, d'acord a les normes es-
tablertes en dita disposició, essent no-
menat com Alcalde-President i per votació,
en Josep Corbella Sureda, i com a Sub-Secre-
tari primer de la Presidència, així mateix
per votació, en Rafael Corvino Barraca, i
segon Sub-Secretari, en Gomersind Samartí
Prat; de tot el qual s'aixeca la correspon-
gent nota.

Viaqui V.E. molts anys.
Manresa, 21 d'Octubre del 1936.

Agustí Solà

2

CONSELL MUNICIPAL DE MANRESA PRESIDÈNCIA

En resposta al vostra telegrama circular, m'heceau comunicar-vos que aquest Consell Municipal ha celebrat la sessió ordenada per Decret de la Conselleria de Seguretat Interior, de primer del mes que som, però no ha estat possible encara estructurar definitivament i totalment la distribució de funcions, preceptuada en els articles 57 i 63 de la Llei Municipal de Catalunya, per haver-se de reunir i resoldre sobre el particular una de les organitzacions representades al Consell Municipal, la qual ha promés fer-ho aviat i així que estigui constituit el Consell en la forma esmentada, es trametrà immediatament a aqueixa Direcció al testimoni de l'acta corresponent.

Visqueu molts anys.

Manresa, 9 de març del 1937.

GENERALITAT DE CATALUNYA
D.P. DIRECCIÓN GENERAL
12 MAR 1937
REGISTRE GENERAL 12947

Lug 288/3 Director General d'Administració Local. Barcelona.
Nº 48

AL CONSELL MUNICIPAL 2

DE MANRESA LI COSTA ORGANITZAR-SE.

Els ajuntaments passaren a anomenar-se Consells Municipals l'octubre del 1936. Davant la complexitat política que es desencadenà des de l'inici de la guerra, en què cada força política i sindical procurava defensar els seus interessos, sovint es feia difícil distribuir les funcions entre els diversos grups que integraven els consells. Així es pot llegir en aquest document de l'alcaldia de Manresa, del 9 de març del 1937, enviat a la Generalitat de Catalunya.

PAPERS DE LA REPÚBLICA EN TEMPS DE GUERRA (1936-1939)

Política i revolució

Al llarg del període republicà del 1931-1936 es va anar accentuant la divisió política de l'estat espanyol en dos bàndols cada cop més oposats. Després de la victòria del Front Popular, a les eleccions de febrer del 1936, els militars contraris a la República van començar a preparar un cop d'estat. En un context de creixent violència política i social, l'assassinat del polític dretà Calvo Sotelo, el juliol del 1936, va ser el pretext utilitzat pels militars colpistes per aixecar-se en armes contra el govern legítim de la República.

A Barcelona la revolta militar es va iniciar el 19 de juliol. La lluita fou aserrissada, però al final els militars rebels es van rendir. A Catalunya, un dels factors del fracàs de la revolta fou la decidida intervenció de les milícies obreres, les quals, esperonades pel seu èxit i armades, van passar a controlar els esdeveniments.

La insurrecció militar va fracassar a les principals ciutats i centres industrials de l'estat espanyol, però va triomfar en altres llocs. El fet que aquesta insurrecció no triomfés ni fracassés rotundament va provocar la divisió de l'estat en dos bàndols i l'esclat de la guerra civil.

Després de vèncer la insurrecció militar del 19 de juliol del 1936, la Generalitat, totalment desbordada pels esdeveniments, va perdre el control de la situació, que va passar a les organitzacions obreres i, sobretot, a la CNT-FAI, aleshores el sindicat amb més força. L'esclat de la guerra i el protagonisme de les forces obreristes va fer possible que a Catalunya hi hagués una autèntica revolució social des dels primers dies.

El poder de la Generalitat i dels ajuntaments era gairebé inexistent. El 21 de juliol es va constituir el Comitè Central de Milícies Antifeixistes, que, durant dos mesos de desordres gravíssims, va ser el veritable centre de poder a Catalunya. La CNT-FAI va tenir el domini del comitè i del carrer els primers mesos de guerra, durant els quals cada població tenia el seu propi comitè local.

El 22 de juliol del 1936 es fundà el Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) a partir de la fusió de diversos grups socialistes i comunistes.

Els partits i les organitzacions dretanes van ser prohibides i perseguides, els seus locals i mitjans de comunicació, clausurats i/o confiscats per partits i sindicats revolucionaris, i els seus militants o simpatitzants, perseguits i represaliats i, fins i tot, assassinats. Igualment, fou perseguida qualsevol activitat de tipus religiós.

Per tal de reconduir la situació revolucionària i coordinar esforços de cara a guanyar la guerra, el setembre del 1936 es van formar sengles governs d'unitat entre les forces republicanes i obreres tant a la Generalitat, presidida per Lluís Companys, com a Madrid. Però les diferències entre aquestes forces eren cada cop més grans. Mentre que el bloc format per republicans i la major part de socialistes i comunistes era partidari de fer una política encaminada a guanyar la guerra, la CNT-FAI i el POUM defensaven l'affermament de la revolució a més de la victòria contra el bàndol franquista.

1, 2 i 3 CONSTITUCIÓ D'AJUNTAMENTS AL BAGES
Com hem vist, l'octubre del 1936 es constituiran els nous ajuntaments, que havien de reflectir la representació de les diferents forces polítiques i socials que integraven el govern de la Generalitat. Entre la documentació que s'adjunta hi ha algunes actes de constitució d'aquests nous Consells Municipals de poblacions del Bages. Aquesta documentació fou requisada per les tropes franquistes a les dependències de la Generalitat de Catalunya i traslladada a Salamanca.

Aquests documents eren molt útils de cara a la posterior repressió franquista, ja que tenien perfectament identificades les persones que havien participat i/o col·laborat en els governs municipals *"rojos"* durant la guerra, així com la seva filiació política i sindical. També permet entreveure les discrepàncies internes entre les forces antifranquistes, que, malgrat aquesta voluntat unitària de lluitar contra l'enemic comú, no desapareixerien pas al llarg de la guerra. Per exemple, seria el cas d'Artés, on s'ha de repetir la constitució del nou Ajuntament davant la inicial oposició del POUM –que no s'havia conformat, en principi, a tenir-hi un sol representant– i, sobretot, per la intervenció d'un *"foraster de la CNT que el dia 27 destruí l'acta de constitució"*.

B.

Circumscripció d' Judicial d' Manresa

1 Nombre d'habitants 1642 (Cens de població del 19-)
 Nombre d'electors 1642 (Cens electoral del 19-)
 Targeta electoral? _____ Nombre de les expedides _____

Ajuntament d' Manresa

Pobles o grups de població agregats: _____

Submunicipi _____

Composició orgànica de l'Ajuntament

Càrrec	Consellers Titulars	Nom i cognoms	Filiació política	Nombre de Consellers que ciegeix	
				Consellers Supl.	Noms i cognoms
1. Alcalde	Miquel Torroella Baras				
2.	Alfons Esteban Coll				
3.	Torrevera Lloïs Soler				
4. Bonificador	Enric Sallarès Blauet				
5.	Dagel Gracia Joaquim				
6.	Enric Pousell Clavé				
7.	Eliesen Pont Aleix				
8.	Valentí Vilella Rivas				
9.	Antoni Torreig Reixac				
10.	Andreu Guardia la Font				
11.	Josep Giner Grauvent				
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					
18.					
19.					
20.					
21.					
22.					
23.	Lug 288/1				
24.	Nº 34				
25.					
26.					
27.					
28.					
29.					
30.					
31.					
32.					
33.					
34.					
35.					
36.					
37.					
38.					
39.					
40.					
41.					
42.					
43.					
44.					
45.					
46.					
47.					
48.					
49.					
50.					
51.					
52.					
53.					
54.					
55.					
56.					
57.					
58.					
59.					
60.					
61.					
62.					
63.					
64.					
65.					
66.					
67.					
68.					
69.					
70.					
71.					
72.					
73.					
74.					
75.					
76.					
77.					
78.					
79.					
80.					
81.					
82.					
83.					
84.					
85.					
86.					
87.					
88.					
89.					
90.					
91.					
92.					
93.					
94.					
95.					
96.					
97.					
98.					
99.					
100.					
101.					
102.					
103.					
104.					
105.					
106.					
107.					
108.					
109.					
110.					
111.					
112.					
113.					
114.					
115.					
116.					
117.					
118.					
119.					
120.					
121.					
122.					
123.					
124.					
125.					
126.					
127.					
128.					
129.					
130.					
131.					
132.					
133.					
134.					
135.					
136.					
137.					
138.					
139.					
140.					
141.					
142.					
143.					
144.					
145.					
146.					
147.					
148.					
149.					
150.					
151.					
152.					
153.					
154.					
155.					
156.					
157.					
158.					
159.					
160.					
161.					
162.					
163.					
164.					
165.					
166.					
167.					
168.					
169.					
170.					
171.					
172.					
173.					
174.					
175.					
176.					
177.					
178.					
179.					
180.					
181.					
182.					
183.					
184.					
185.					
186.					
187.					
188.					
189.					
190.					
191.					
192.					
193.					
194.					
195.					
196.					
197.					
198.					
199.					
200.					
201.					
202.					
203.					
204.					
205.					
206.					
207.					
208.					
209.					
210.					
211.					
212.					
213.					
214.					
215.					
216.					
217.					
218.					
219.					
220.					
221.					
222.					
223.					
224.					
225.					
226.					
227.					
228.					
229.					
230.					
231.					
232.					
233.					
234.					
235.					
236.					
237.					
238.					
239.					
240.					
241.					
242.					
243.					
244.					
245.					
246.					
247.					
248.					
249.					
250.					
251.					
252.					
253.					
254.					
255.					
256.					
257.					
258.					
259.					
260.					
261.					
262.					
263.					
264.					
265.					
266.					
267.					
268.					
269.					
270.					
271.					
272.					
273.					
274.					
275.					
276.					
277.					
278.					
279.					
280.					
281.					
282.					
283.					
284.					
285.					
286.					
287.					
288.					
289.					
290.					
291.					
292.					
293.					
294.					
295.					
296.					
297.					
298.					
299.					
300.					
301.					
302.					
303.					
304.					
305.					
306.					
307.					
308.					
309.					
310.					
311.					
312.					
313.					
314.					
315.					
316.					
317.					
318.					
319.					
320.					
321.					
322.					
323.					
324.					
325.					
326.					
327.					
328.					
329.					
330.					
331.					
332.					
333.					
334.					
335.					
336.					
337.					
338.					
339.					
340.					
341.					
342.					
343.					
344.					
345.					
346.					
347.					
348.					
349.					
350.					
351.					
352.					
353.					
354.					
355.					
356.					
357.					
358.					
359.					
360.					
361.					
362.					
363.					
364.					
365.					
366.		</			

3 INFORME QUE PRESENTA EL COMPANY
VILLALON, COM A RESULTAT DE LA VISITA EFECTUADA
A LA Població d' ARTES

Les diferències sorgides el dia 26 arran de la constitució de l'Ajuntament, han pogut ésser fàcilment superades. El P. O. U. M. ha quedat satisfet amb el nomenament d'un sol representant al Municipi. El foraster de la C. N. T. que el dia 27 destruí l'acta de constitució, ja és fora del poble.

Per a avui dia 29 a les 6 de la tarda, hi ha assenyalada la constitució definitiva de l'Ajuntament.

La visita a la qual fa referència el present informe, ha estat efectuada a més del que subscriu, pel company Cardona, representant del P. O. U. M.

(En redactar aquest informe, s'ha rebut ja l'acta de constitució de l'Ajuntament, la qual obra en poder de la Direcció General d'Administració Local.)

4

SUB-COMITÉ EJECUTIVO DE FERROCARRILES.

según comunicado de ese COMITÉ REVOLUCIONARIO, al cual ha concedido permiso a TRES CAMARADAS de CERVERA para poder utilizar un coche para su traslado a dicha residencia, en ese local se encuentra el coche ~~Germinal~~, el cual el Departamento de Transporte ha dado permiso para emplear dicho vehículo.

ES MUY URGENTE que estos individuos se trasladan a su residencia de Cervera.

LA JUNTA.

25 de julio de 1936.

STO. N. AL FERROVIARIO
DELEGACION
Manresa-Marià

**COMITÉ REVOLUCIONARIO
ANTIFASCISTA
DE Manresa**

4 DOCUMENT DEL COMITÈ REVOLUCIONARI ANTIFFEIXISTA DE MANRESA
En aquest document trobat a l'Arxiu de Salamanca, datat una setmana després de l'inici de la guerra, es pot veure l'ordre que dóna el Comitè Revolucionari Antifeixista de Manresa per tal de traslladar tres camarades del Sindicat de Ferroviaris a la localitat de Cervera.

BARCELONA

2 Ajuntament de CÀLLUS

Relació nominal certificada dels ciutadans que integren aquest Ajuntament, amb indicació dels respectius càrrecs i filiació política o sindical com a conseqüència de la seva constitució que ha tingut lloc avui:

(Insc. "El Secretari Catòlic", de S. Rovira)

HOMS	CARRECS	Filiació política o sindical
En Pere Glosa Esquiús	Alcalde - President	Esquerra Rep. Catalunya.
En Pere Brui i Vilaró	Alcalde - segon	P. S. U. C.
En Jaume Ridó i Riera	Alcalde - tercer	Unió Rabassaires Catalunya.
En Miquel Fonollet Guitart	Conseller	Esquerra Rep. Catalunya
En Francesc Mass Gesenovés	Conseller	" "
En Joaquim Clotet Sagüés	Conseller	C. N. T.
En Joan Giralt Pedró	Conseller	C. N. T.
En Jaume Gall Vilanova	Conseller	C. N. T.
En Joan Vall i Vilanova	Conseller	P. S. U. C.

el 20 d'octubre del 1936.

*El Secretari,
J. Codina*

CÀLLUS

V. I. P.
L'Alcalde.

CERTIFIQUE! que el company JOAN BALTIERREZ MARÍA es persona de veritables conviccions antifeixistes i adictes al regim desde abans del 19 de juliol, ço que te demostrat d'una manera clara ja que desde els primers moments ha lluitat per la causa del Poble i actualment en el glorios Exercit Popular.

I per que consti signem el present Certificat a petició de l'interessat i pels efectes consegüents.

Manresa 6 de Maig del 1938
El secretari

Vist i plau
El president

G. Barberà

Estel Català
MANRESA

Habuñalista

P. S. U. C.
I. C.
Riudor de Bages.

F.º 15A
Seg 2315

C E R T I F I C O.

Que el Company Simón Alsina Subirana es un fervent Antifeixista d'antes del dinou de Juliol, y te carnet del P. S. U. C. emb data del dos de Novembre de Mil Noucents trenta sis.

Riudor de Bages 19 de Octubre de 1938.

El Secretari General
J. J. Fàscar

The logo features the text "Ateneu Catalanista Republicà" in a large, cursive, black font at the top. Below it, "E. R. C." is written in a smaller, bold, black font. In the center, there is a stylized graphic element resembling a bridge or arch. The word "BERGÀ" is written in a bold, black font below the graphic. At the bottom left, "PLAÇA REPÚBLICA" is written in a smaller, black font. At the bottom right, "TELEFON NÚMERO. 51" is written in a smaller, black font.

Antoni Casals Clotet, President de l'Ateneo Catalanista Republicà de Berga entitat adherida a "Esquerra Republicana de Catalunya".

Certifica que Josep Fornell Pujol, ...
al régime actual i de provat anti-fascisme
el 19 de Juliol del 1936.

I per a que consti als efectes oportuns lliuro la present certificació a
Pau de vuit de Juny del mil nou cents trenta vuit.

Berga a vuit de Juny del mil nou cent

anuario del Berguedà.

Per la domenica
vist i pleu.

as president.

George Brandy

卷之三

Digitized by srujanika@gmail.com

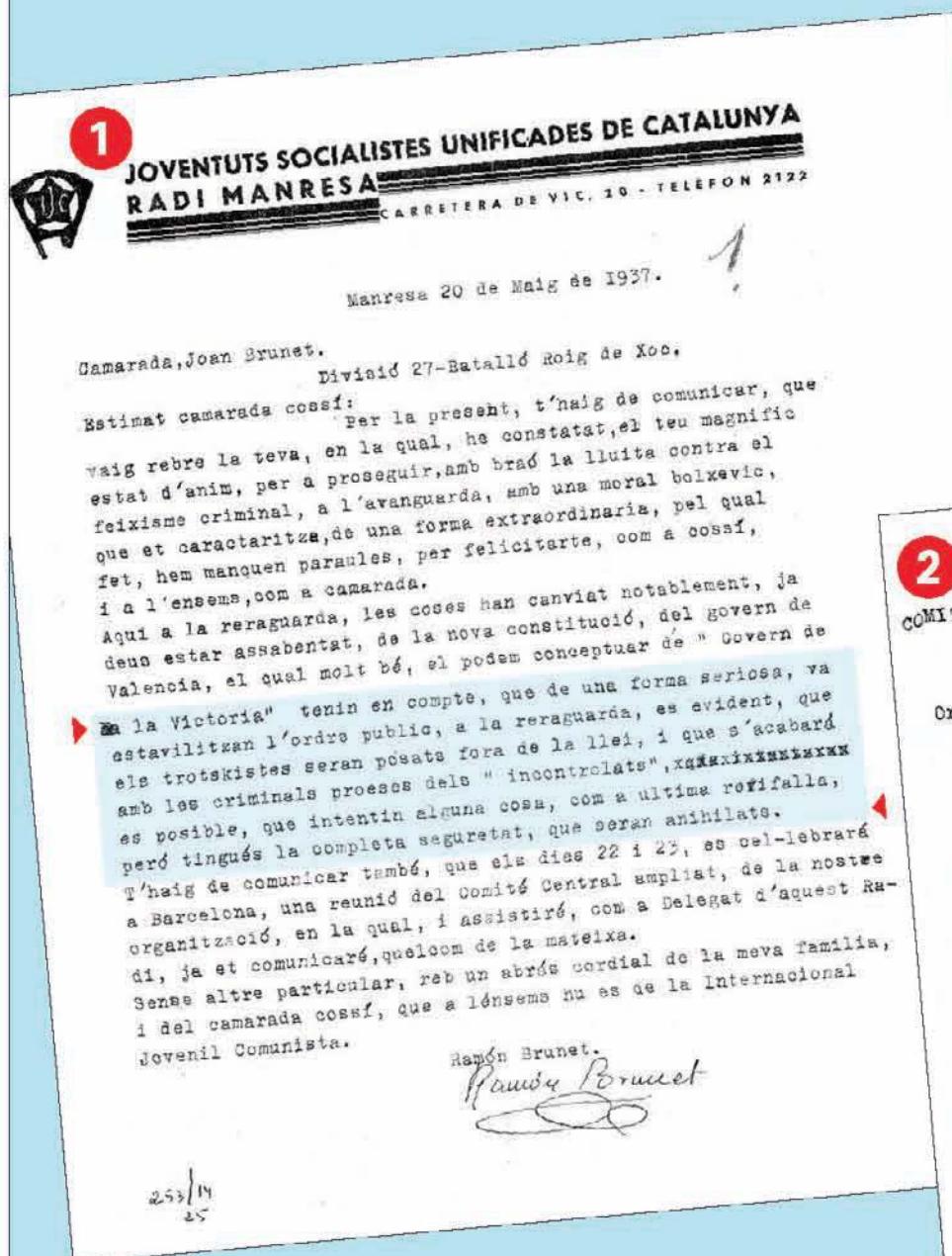
The coat of arms of Puigreig features a central shield containing a cross and a sword. A laurel wreath surrounds the shield. Above the shield is a crown. The shield is flanked by two olive branches. The entire emblem is enclosed in a rectangular border.

En Joan Puigcercós i Figols, Alcalde de
Puig-reig, Comarca del Berguedà i Vegueria
de Manresa

CERTIFICO : Que la Sra. na
Dolors Codina i Cortada, de 23 anys d'
edat, natural de Sant Bartomeu del Grau
i veïna d'aquest poble, casada amb Joan
Vilardaga i Cortada, incorporat a l'
exèrcit, és una dona de ciutadania dig-
na d'estima, de sentiments republicans
pregons i, en l'hora present, de provat
antifexisme

I per tal que consti, a prec de l'interessada,
lliuro el present a Puig-reig als tres de gener
del mil nou-cents trenta-nou

A circular official stamp or seal is positioned on the left side of the document. The outer ring contains the text "ALCALDIA DE" at the top and "PUIGREIG" at the bottom, separated by two asterisks (*). Inside the circle, there is a stylized illustration of a mountain peak above a cross-like symbol, possibly representing a church or a specific local emblem. To the right of the stamp, the title "L' Alcalde," is written in a formal, cursive script. Below it, a large, more fluid and personal signature, which appears to read "Juan Bautista," is written in a cursive hand.

① ELS TROTSKISTES "SERAN ANIHILATS"

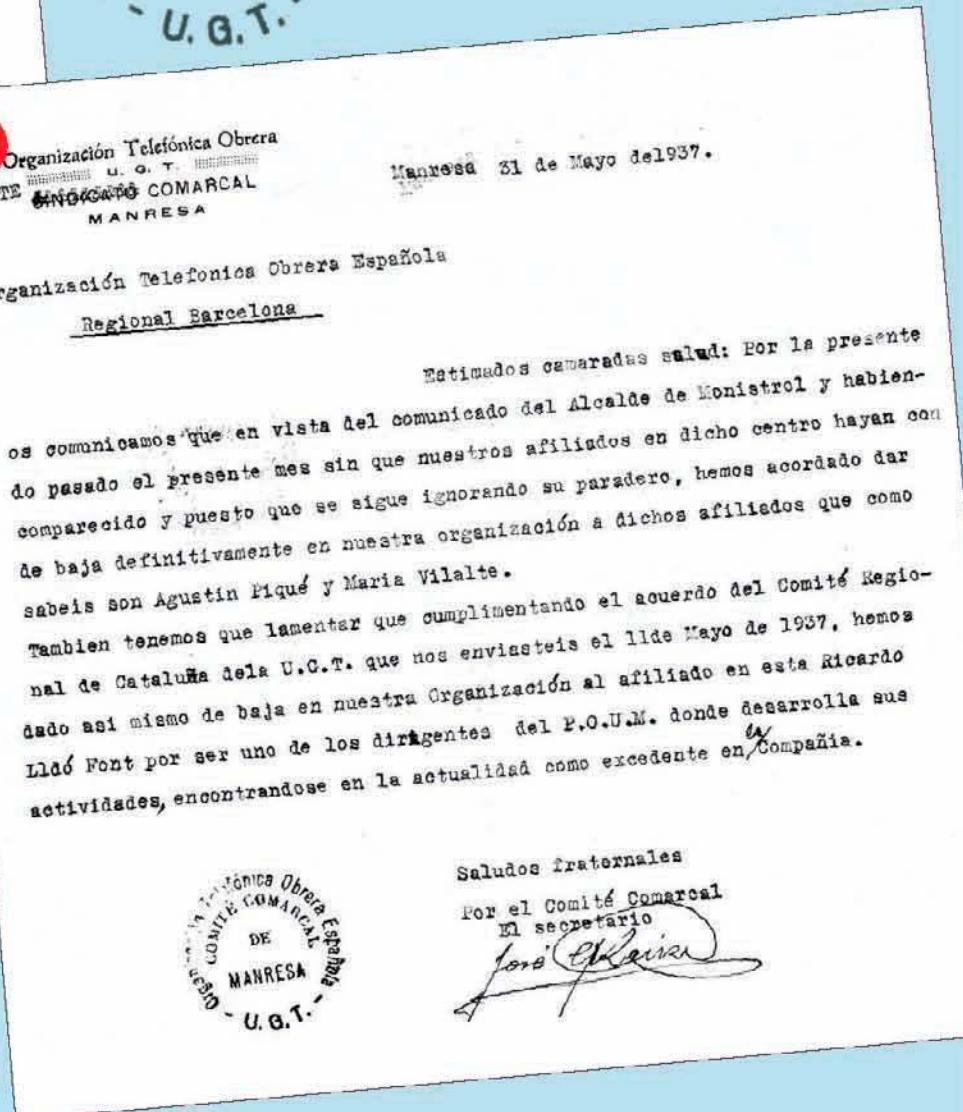
Carta personal trobada a l'Arxiu de Salamanca del dirigent del PSUC manresà Ramon Brunet al seu cosí Joan, que estava destinat al front de guerra. Fou escrita poc després dels Fets de Maig. La carta en fa esment i assegura que "els trotskistes -en referència al POUM- seran posats fora de la llei" i seran "anihilats". Atesa la data, reflecteix prou bé el que realment va acabar succeint.

El desembre del 1936, el Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM), organització marxista no estalinista que dirigia Andreu Nin, va ser exclòs de la Generalitat per exigència del PSUC, partit comunista d'obediència estalinista, fundat el 22 juliol del mateix any. Al començament del 1937, les relacions entre la CNT i el PSUC-UGT van continuar empitjorant. Alhora, el POUM, enemic del PSUC, es va acostar a la CNT. El 3 de maig, les forces del PSUC i de la Generalitat van intentar ocupar l'edifici de Telefònica a Barcelona, que controlava la CNT des de l'inici de la guerra. Això va originar una autèntica batalla entre la CNT-FAI i el POUM, d'un costat, i el PSUC, UGT i ERC, de l'altre, que va costar més de quatre-cents morts i mil ferits en sis dies de lluita pel control de les comunicacions i de la iniciativa política i social a la vanguarda catalana.

Les conseqüències dels Fets de Maig van ser fulminants: el POUm,

SECTORISME CONTRA EL POUM ②

Document referent al Sindicat Comarcal de Manresa de l'*'Organización Telefónica Obrera'*, pertanyent a la UGT. També està datat molt poc després dels Fets de Maig i és una altra mostra del sectorisme imperant en aquell moment, ja que l'organització dóna de baixa alguns afiliats, entre els quals Ricard Lladó i Font "per ser uno de los dirigentes del POUM". No es té pas en compte que Ricard Lladó era un militant del sindicat que ja havia participat en la important vaga de la Telefònica del 1931, a més d'un actiu lluitador antifeixista. Lladó va ser empresonat durant i després de la guerra: primer, per la policia prosoviètica a València, i després, pel franquisme a Barcelona i Manresa.

PROPER CAPÍTOL: La CNT-FAI. Veurem el paper de la CNT-FAI durant la guerra i un informe absolutament inèdit del cenetista Emilià Martínez i Espinosa sobre el projecte de construcció de la carretera de la Coma a Tuixén.